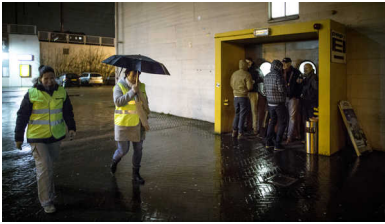

Met je buren op straatpatrouille

Een buurtpreventieteam maakt een rondje door de Eindhovense wijk Strijp-S.

Van Den Bergh Freek

Mark van Glabbeek coördinator buurtpreventiegroep

AMSTERDAM

Burgers die ordeteams vormen worden steeds gewoner.

Gemeenten zijn er blij mee. Maar hoe zit het met de privacy? En hoe voorkom je dat een buurtwacht een knokploeg wordt?

VAN ONZE VERSLAGGEEFSTER
MAARTJE GEELS

Mark van Glabbeek had het groepje tijdens de avondpatrouille al zien lopen. Hij kende de jongens niet, en ze gedroegen zich ook nog eens verdacht. 'Toen ze ons zagen, zetten ze het op een rennen', vertelt Van Glabbeek, coördinator van de Whats-appgroep voor de bewoners van het Eindhovense Strijp-S. Een paar keer per week loopt hij als buurtwacht patrouilles. Die avond liep het bijna uit de hand. Met zijn collega's zette de student fiscaal recht de achtervolging in tot de jongens vanaf het spoor met stenen

begonnen te gooien. Toen trok het team van Van Glabbeek zich terug.

Met je buurman op patrouille door de wijk: in veel steden is het tegenwoordig heel gewoon. Nederland telt 661 teams van buurtwachten die geregeld patrouilleren. De misdaadcijfers dalen en de buurpreventie wint aan populariteit. De vraag is of het een los valt te zien van het ander.

Gemeenten stellen graag geld beschikbaar voor de buurtwachten. De bedragen zijn vrij besteedbaar en kunnen oplopen tot duizenden euro's, zegt socioloog Vasco Lub, die het fenomeen uitgebreid heeft onderzocht (zie kader). 'Het maakt niet uit waar je in Nederland woont, als je met drie of vier buren naar de gemeente stapt, zullen ze je meestal enthousiast omarmen.'

Van Glabbeek zette een eigen buurtpreventieteam op na een reeks inbraken in zijn wijk: 'De politie had gewoon niet genoeg capaciteit om die inbraakgolf aan te pakken.' Hij kreeg van de gemeente een weerbaarheidstraining, geld en gratis materieel, zoals veiligheidshesjes en portofoons. 'De gemeente was dolblij met ons.'

Naast geld wordt ook informatie met bewoners gedeeld om criminelen in de kraag te kunnen vatten. Kentekens van verdachte auto's worden doorgespeeld naar buurtwachten zodat die bij signalering de politie kunnen waarschuwen. Omgekeerd houden de bewoners van Strijp-S een Excelbestand van kentekens van verdachte voertuigen bij dat zij delen met de politie.

Dat buurtwachten hun taken serieus nemen, merkt ook privédetective Sander van Betten. Vroeger stapte er weleens een wijkagent op hem af als hij ergens aan het posten was. Nu staan er regelmatig groepjes bewoners om

zijn auto. 'Buurtpreventie is echt een plaag: ik zorg dat ik een overhemd en een das draag als ik op pad ga, anders ben je meteen verdacht.'

Het roept de vraag op hoever de autoriteit van buurtwachten eigenlijk voert. Lub: 'Hangjongeren wegsturen bijvoorbeeld, mag dat? Bij de buurtteams die ik volgde, hadden ze geen idee.' En wat had Van Glabbeek toen hij met stenen werd bekogeld anders kunnen en mogen doen dan de politie bellen? Hij weet het niet.

De stichting Privacy First waarschuwt voor de negatieve kanten van buurtpreventie. De wildgroei aan initiatieven en het gebrek aan centrale regelgeving kunnen discriminatie en stigmatisering in de hand werken. 'Als je in een vinexwijk afwijkt van de blanke middenklasse, word je al snel als verdacht aangemerkt', zegt voorzitter Vincent Böhre.

Wanneer buurtpreventie niet goed wordt gereguleerd, kan dat leiden tot polarisatie in de wijk. Bovendien kunnen oplettende burgers zichzelf in gevaar brengen als ze zich te veel taken van de politie toe-eigenen. Volgens Böhre moeten gemeenten er beter op toezien dat bewoners geen verlengstuk van de politie worden. 'Het grootste risico van buurtpreventie is dat het uitmondt in een jungle van lokale figuren die zelf overheidje gaan spelen. Je krijgt dan een verklikcultuur waarin mensen in elkaar continu in de gaten houden.' Een grondige screening vooraf, een juridisch kader en overheidstoezicht kunnen helpen voorkomen dat buurtteams knokploegen worden.

Ook Lub hamert op de noodzaak van duidelijke richtlijnen. Voor buurtpreventie is namelijk geen juridische basis en gemeenten hebben vaak weinig zicht op wat de teams precies doen of wie erbij

betrokken zijn. 'Opsporing en handhaving zijn niet voor niets ooit uitbesteed aan de politie: burgers zijn nooit belangeloos. Daar wordt te weinig over nagedacht.'

buurtpreventiegroep

In het Zeeuwse Schouwen-Duiveland heeft de gemeente inmiddels ingegrepen. Het aantal preventieteams steeg daar zo explosief dat werd besloten ze voortaan van bovenaf aan te sturen.

Voor de politie is er geen onduidelijkheid over de bevoegdheden van de buurtwacht: die zijn niet anders dan voor iedere andere burger. Van Glabbeek had in Strijp-S weinig kunnen uitrichten tegen de stenen gooiende mannen. Hij en zijn collega's hadden het groepje in bedwang kunnen houden, zoals iedere burger mag doen als hij het idee heeft dat er een strafbaar feit is gepleegd. Op eigen risico.

Ogen en oren in de buurt

Nederland telt 661 teams van buurtwachten die geregeld in hun wijk patrouilleren. Daarnaast zijn er nog duizenden Whatsappgroepen van burgers die elkaar op de hoogte te houden van criminaliteit in hun wijk. Dat aantal neemt volgens de nationale politie almaar toe, met Den Haag als koploper. In die stad zijn 32 teams actief, zo blijkt uit een onderzoek van de socioloog Vasco Lub.

In veertig procent van de Nederlandse gemeenten lopen buurtwachten rond, volgens Lub, ruim vijf keer zoveel als in 2012.

Lub stelt in zijn onderzoek dat buurtpreventie een duidelijk effect heeft op de criminaliteit. Door de oplettendheid van burgers is de misdaad in veel plaatsen afgenomen. Dat komt doordat buurtwachten overal ogen en oren in de buurt hebben doordat ze opvallender zijn dan agenten. Ook fungeren ze vaak als schakel voor bewoners die zelf niet naar de politie durven te stappen.

Mark van Glabbeek coördinator